

Autoriõiguse olulistest aspektidest Internetis

Autoriõiguse seadus (AutÕS), mis jõustus 12. detsembril 1992. aastal, kaitseb autorite, teose esitajate, fonogrammitootjate, raadio- ning televisiooniorganisatsioonide, filmi esmasalvestuse tootjate, andmebaasi tegijate ning teiste seaduses nimetatud isikute õigusi oma teostele või muu loometöö tulemustele ehk autori või autoriõigusega kaasnevate õiguste (e naaberõiguste) omaja isiklikke ja varalisi õigusi.

Teost kaitstakse olenemata sellest, missugune on teose väljendusvorm (paberil, filmilindil jne) või keskkond, kus ta asetseb (raadio, kaabelvõrk, Internet jne) – oluline on tema objektiivne tajumine.

Teosteks on (loetelu ei ole lõplik): kirjalikud teosed (näiteks luuletused, romaanid jne), arvutiprogrammid, muusikateosed (näiteks sümfooniad, laulud jne), filmid, kujutava kunsti teosed (näiteks maalid, joonistused, skulptuurid, joonised, eskiisid jne), tarbekunsteosed, disaini- ja moekunsteosed jne.

A. Autori ja autoriõigusega kaasnevate õiguste omaja varalised õigused

AutÕS paragrahv 13 seletab lahti autori varaliste õiguste sisu.

Tähtsamad aspektid on:

1. autorile kuulub ainuõigus igal moel ise oma teost kasutada, lubada ja keelata oma teose samaviisilist kasutamist, välja arvatud seaduses ettenähtud juhud;
2. ainult autori nõusolekul võib teost reprodutseerida, levitada, tõlkida, teha teosest kohandusi, töötlusi, koostada oma teoste kogumikke, teost avalikult esitada, üldsusele näidata ja edastada.
 - a. reprodutseerimine – teosest ühe või mitme ajutise või alalise koopia tegemine mis tahes vormis või mis tahes viisil (kassetile, laserplaadile, arvuti kõvakettale jne);
 - b. levitamine – teose või selle koopia omandiõiguse üleandmine või üldsusele kasutada andmine mis tahes viisil;
 - c. avalik esitamine – teose avalik esitamine kas elavas või tehniliselt vahendatud ettekandes;
 - d. üldsusele näitamine – teose või tema koopia näitamine kas vahetult või filmi, slaidi, televisiooni või mis tahes muu tehnilise vahendi või protsessi abil;
 - e. edastamine – teose edastamine raadio, televisiooni, kaabelvõrgu, satelliidi ja muude tehnikavahendite vahendusel, ka Internet.

AutÕS paragrahvide 67, 70, 73, 73¹ ja VIII¹ peatükk seletavad lahti, missugused on autoriõigusega kaasnevate õiguste omajate varalised õigused. Need õigused on iseloomult sarnased autori varaliste õigustega.

B. Piraatkoopiate müügiks pakkumine Internetis

Piraatkoopia on teose või autoriõigusega kaasnevate õiguste objekti mis tahes vormis ilma teose autori, tema õiguste omaja või autoriõigusega kaasnevate õiguste omaja loata mis tahes riigis reprodutseeritud koopia koos pakendiga või ilma. Näiteks ilma loata salvestatud laserplaat on piraatkoopia olenemata sellest, kus ta oli salvestatud.

Erandjuhtudel ei loeta koopiat piraatkoopiaks (vt punkt D alapunkt 2). Siiski juhul, kui isiklikuks vajaduseks salvestatud koopiat **levitatakse** ilma autori nõusolekuta, loetakse seda koopiat mitte isiklikuks vajaduseks salvestatud koopiaks vaid piraatkoopiaks.

Piraatkoopiate (laserplaadid, kassetid jms) müügiks pakkumist Internetis loetakse piraatkoopiaga kauplemiseks ja on karistatav kriminaalkorras (vt punkt E alapunkt 2).

C. Audio- ja videofailide edastamine Internetis

Vastavalt AutÕS on autoril ainuõigus keelata või lubada teose edastamist erinevate tehnikavahendite vahendusel (vt punkt A alapunkt 2).

Seega on Internetis teose või tema koopia edastamiseks vajalik autori, tema õiguste omaja või autoriõigusega kaasnevate õiguste omaja luba.

Isikut, kes edastab teost või selle koopiat ilma autori loata, karistatakse kriminaalkorras (vt punkt E).

D. Teose kasutamine autori nõusolekuta ja tasu maksmiseta

1. Autori nõusolekuta ei tohi reprodutseerida arhitektuuriteoseid, piiratud tiraažiga kujutava kunsti teoseid, elektroonilisi andmebaase, arvutiprogramme ja muid teoseid, kui see on vastolus teose kasutamisega või kitsendab autori seaduslikke huve.
2. Audiovisuaalset teost või teose helisalvestist on lubatud kasutada isiklikeks vajadusteks vastavalt AutÕS § 26 ja 27 ettenähtud korras:
 - a. autori nõusolekuta on lubatud reprodutseerida audiovisuaalset teost või helisalvestist kasutaja enda isiklikeks vajadusteks (see ei laiene juriidilistele isikutele);
 - b. autoril, teose esitajal ja fonogrammitootjal on õigus saada tasu sellise kasutamise eest. Tasu võetakse salvestusseadmete (kassetid, salvestusega videomakid jne) importijatelt seadmete riiki sissetoomisel, seda nimetatakse tühja kasseti tasuks.
3. Pärast teose koopia esmamüüki Eestis autori poolt või tema loal lõpeb autori õigus keelata või lubada teose koopia edasimüümist, kuid säilib õigus keelata või lubada koopia rentimist, laenutamist jmt.

A. Karistused autoriõiguse seaduse rikkumise eest

Füüsilise isiku poolt autori varaliste õiguste rikkumise eest on ettenähtud rahaline karistus (KarS § 220 lg 1) 30 kuni 500 päevamäära või kuni kolmeaastane vangistus (KarS § 44 lg 1, 6). Rahalise karistuse päevamäära suuruse arvutab kohus süüdimõistetu keskmise päevasissetuleku alusel. Kohus võib päevamäära suurust vähendada erandlike asjaolude tõttu või suurendada süüdimõistetu elatustasemest lähtudes. Arvestatud päevamäära suurus ei või olla väiksem kui miinimumpäevamäär. Miinimumpäevamäära suurus on 50 krooni (KarS § 44 lg 2). Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik karistatakse rahalise karistusega (KarS § 220 lg 2) 50 000 kuni 250 000 000 krooni (KarS § 44 lg 8).